

DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2020-22-100>

УДК 339.972

ЕКОНОМІЧНА СТРАТЕГІЯ КРАЇНИ В НОВІЙ АРХІТЕКТОНІЦІ ГЛОБАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН

ECONOMIC STRATEGY OF THE COUNTRY IN THE NEW ARCHITECTONICS OF GLOBAL ECONOMIC RELATIONS

Колечко Дмитро Володимирович

аспірант,

ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана»ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3515-0514>**Kolechko Dmytro**

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

В статті обґрунтовано взаємовплив економічних стратегій країн та інших суб'єктів в процесі формування нової архітектури глобальних економічних відносин у відповідності до основних законів інституційної архітектури. Розглянуто тенденції формування нової глобальної архітектури, серед них: оновлення принципів та засад глобальної координації, поява нових акторів та реформування існуючих інститутів глобального управління. Визначено такі принципи формування сучасної архітектури глобальних економічних відносин як цілісність, інтегрованість, адаптивність, конкуперація, збалансованість, взаємообумовленість. На сучасному етапі глобалізації диспозиція економічних стратегій демонструє їх вплив на архітектуру та формування нової архітектури глобальних економічних відносин. Цілі та види економічних стратегій, які реалізують суб'єкти глобальних економічних відносин на різних рівнях відображають їхні інтереси та потреби залежно від внутрішніх та зовнішніх чинників.

Ключові слова: економічна стратегія, архітектура, архітектура, інституційна архітектура, диспозиція, глобальні економічні відносини.

В статье обосновано взаимовлияние экономических стратегий стран и других субъектов в процессе формирования новой архитектуры глобальных экономических отношений в соответствии с основными законами институциональной архитектуры. Рассмотрены тенденции формирования новой глобальной архитектуры, среди них: обновление принципов и основ глобальной координации, появление новых актеров и реформирования существующих институтов глобального управления. Определены следующие принципы формирования современной архитектуры глобальных экономических отношений как целостность, интегрированность, адаптивность, конкуренция, сбалансированность, взаимозависимость. На современном этапе глобализации диспозиция экономических стратегий демонстрирует их влияние на архитектуру и формирование новой архитектуры глобальных экономических отношений. Цели и виды экономических стратегий, реализующих субъекты глобальных экономических отношений на различных уровнях отражают их интересы и потребности в зависимости от внутренних и внешних факторов.

Ключевые слова: экономическая стратегия, архитектура, архитектура, институциональная архитектура, диспозиция, глобальные экономические отношения.

The article substantiates the interaction of economic strategies of countries and other actors in the process of forming a new architecture of global economic relations in accordance with the basic laws of institutional architecture. The tendencies of formation of new global architecture are considered, among them: updating of principles and bases of global coordination, emergence of new actors and reforming of existing institutes of global management. Such principles of formation of modern architecture of global economic relations as integrity, integration, adaptability, competition, balance, interdependence are defined. At the present stage of globalization, the disposition of economic strategies demonstrates their impact on architecture and the formation of a new architecture of global economic relations. The goals and types of economic strategies implemented by the subjects of global economic relations at different levels reflect their interests and needs, depending on internal and external factors. This formation takes place in the process of finding a new balance in the global market, updating the principles and principles of global

coordination, the emergence of new actors (NGOs, networks, associations, new countries, new integration associations and international organizations) and reforming existing global governance institutions. The subjects of global economic relations at different levels (micro-, macro- and supranational) have their own interests and needs, which determine the goals and types of economic strategies depending on national / internal and external factors. Economic strategies and duration of their implementation taking into account goals, interests and needs, national / internal and external factors are determined: by the way of interaction with the external environment depending on the state and characteristics of the economic system of the subject of global economic relations (active, proactive, reactive, adaptive); by sphere of influence: autonomous, open, partially open (mixed) (based on international economic policy); by level of implementation (local, regional, national, international, global); by specialization (general, specific).

Keywords: economic strategy, architectonics, architecture, institutional architectonics, disposition, global economic relations.

Постановка проблеми. Глобалізація за своєю суттю передбачає лібералізацією, усунення бар'єрів на шляху переміщення факторів та продуктів виробництва, чим вільніший такий рух, тим ефективніше відтворювальний процес, що обумовлює загострення конкуренції і нерівномірний вииграш суб'єктів глобальних економічних відносин. Ця нерівномірність призводить до асиметрій і диспропорцій світового господарства. Наднаціональні регуляторно-координаційні механізми покликані балансувати різноспрямовані інтереси стейкхолдерів. Глобальні економічні відносини на сучасному етапі трансформуються у багатьох аспектах, що має прояв у формуванні їх нової архітекtonіки. Успіх економічної стратегії країн, визначається, окрім іншого, врахуванням особливостей нової глобальної архітекtonіки, тому тема статті вбачається важливою з точки зору теоретичного та науково-практичного узагальнення.

Аналіз досліджень і публікацій. Дослідженню економічної стратегії в умовах різних проявів глобалізації приділено чимало уваги науковців, утому числі вітчизняних, зокрема, відмітимо монографію Я. Жаліло [1], статті К. Сіддікуї [2], Г. Тарасюк [3]. Наукові розвідки щодо методології формування глобальної архітекtonіки здійснили А. Гриценко [4; 5; 6] та В. Липов [7], З. Луцишин [8] та В. Сіденко [9]. Економічні стратегії країн в умовах глобалізації та формування глобальної архітекtonіки мають не тільки внутрішній, але й міжнародний рівень, що розглянуто Л. Тихончук [10].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не зважаючи на значний доробок у зазначеній тематичі не достатньо уваги приділено дослідженню методологічних засад національної економічної стратегії в новій архітекtonіці глобальних економічних відносин в наукових публікаціях, що обумовлює актуальність та науково-практичну значимість статті.

Мета статті. Дослідження економічної стратегії країни у формуванні нової архітекtonіки глобальних економічних відносин.

Виклад основного матеріалу дослідження. Трактуювання терміну «архітекtonіка» сформувався в будівництві та архітектурі в розумінні закономірностей та принципів структурування елементів та компонентів при формуванні єдності композиції готового об'єкту [11]. Згідно І. Канта архітекtonічно, передбачає принципи, вичерпний план із повною гарантією завершеності й надійності всіх частин цієї споруди [12, с. 52]. Цей термін застосовувався класиком наукової думки в якості методологічних засад побудови цілого як системи за єдиним ідейним спрямуванням. Саме в розумінні архітекtonічної єдності як системної єдності внаслідок походження із спорідненості зовнішньої та внутрішньої мети, яка єдина і вможливує ціле [12, с. 470–471] відмінне від інших систем. А. Гриценко запропонував інституціональну архітекtonіку в якості методології аналізу соціально-економічних систем різного рівня та виокремив три взаємопов'язаних закони (рівноваги, усереднення (золотої середини) та структуризації (золотого перерізу)), які діють універсально на всіх рівнях соціально-економічних систем (мега-, макро-, мезо-, мікро-). Розуміння архітекtonіки на рівні системи глобальних економічних відносин розроблені в працях В. Липова, З. Луцишин, В. Сіденка та ін.

Серед керівництва провідних країн світу та в експертному середовищі з кінця 20 століття актуалізувались питання реформування архітектури (інституційної, фінансової т. і.) глобальної економіки. Зазначимо, що як в будівництві, так і в інших сферах людської діяльності поняття архітектури вужче, ніж поняття архітекtonіки. В міждисциплінарному розумінні архітектура трактується як структура, а архітекtonіка – як адекватність структури цілісної системи, її сутності й тому побудованої гармонійно [4, с. 23–26]. Тобто архітекtonіка одразу наді-

лена якісними характеристиками відповідності структури (у кількісному та просторовому виразі доцільності переліку елементів та компонентів у їх взаємозв'язку) та функціональності об'єкта як цілісної системи. З. Луцишин, яка в попередніх своїх працях досліджувала світову фінансову архітектуру [13; 14], згодом аргументує доцільність в умовах глобалізації розгляду стосовно світової фінансової системи саме її архітектоники, а не архітектури [8]. Таке твердження видається вірним і стосовно архітектури та архітектоники глобальних економічних відносин.

На сучасному етапі національна економічна стратегія має враховувати особливості середовища глобальних економічних відносин, які обумовлені тенденціями формування нової глобальної архітектоники. Однак впровадження стратегій країнами світу зі свого боку також має вплив на ці тенденції. Глобальні економічні відносини змінюються з плином часу, такі зміни можуть мати еволюційний або трансформаційний характер. Сучасна архітектоніка як методологія глобальних економічних відносин відображає реструктуризацію глобальної архітектури в процесі пошуку рівноваги серед взаємопов'язаних елементів та компонентів у кількісному, якісному та просторовому виразі з метою гармонізації цілісної системної функціональності в рамках глобального середовища вищого порядку, в якому економічні відносини є складовою.

Визначені А. Гриценком універсальні закони інституціональної архітектоники визначають формування нової архітектоники глобальних економічних відносин (рівноваги – при балансуванні диспозиції в процесі реалізації економічних стратегій, усереднення – при визначенні цільових орієнтирів та індикаторів їх досягнення та структуризації – при розбудові нової архітектури та адаптуванні інструментів реалізації стратегії). Основними принципами на сучасному етапі розвитку глобальних економічних відносин вбачаються такі: цілісність (як ознака нової глобальної архітектоники), інтегрованість (зближення, взаємопроникнення), адаптивність (реагування на нові загрози, ризики та можливості), конкуперация (поєднання конкуренції та кооперації), збалансованість (пропорції між складовими, за яких система має сталий розвиток), взаємообумовленість (взаємоплив явищ, подій). Стосовно нової архітектури глобальних економічних названі принципи мають синергійний та компліментарний ефекти.

Сучасна архітектоніка глобальних економічних відносин обумовлює діалектичну

єдність зовнішніх та внутрішніх цілей економічної стратегії країни. При цьому на сучасному етапі глобалізації мова йде про вплив економічних стратегій не тільки країн-лідерів, оскільки по-перше, країни реалізують стратегії різних видів залежно від стійкості власної системи економіки, а по-друге, економічні стратегії різних видів реалізують інші суб'єкти глобальних економічних відносин, зокрема, регіональні, суб- та мегарегіональні об'єднання, господарюючі суб'єкти (наприклад, ТНК/МНК), їх об'єднання (альянси, мережі) та ін. Суб'єкти глобальних економічних відносин на різних рівнях (мікро-, макро- та наднаціональному) мають власні інтереси та потреби, які обумовлюють цілі та види економічних стратегій залежно від національних/внутрішніх та зовнішніх чинників. Нова архітектоніка глобальних економічних відносин передбачає інтенсифікацію обміну між суб'єктами як системами, у тому числі між системами одного порядку (наприклад, між країнами, між компаніями) та в ієрархії систем (між країнами в рамках інтеграційних утворень, між компаніями та державою). Тому можна класифікувати економічні стратегії за способом взаємодії із зовнішнім середовищем залежно від стану та характеристик стійкості системи суб'єкта глобальних економічних відносин (активна, проактивна (первентивна), реактивна, адаптивна) (на основі системного підходу [15, с. 107–108]); за сферою впливу: автономна, відкрита, частково відкрита (змішана) (на основі міжнародної економічної політики [16, с. 33]); за рівнем реалізації (локальна, регіональна, національна, міжнародна, у тому числі, глобальна); за спеціалізацією (загальна, специфічна).

Розглянемо види економічних стратегій країн залежно від стану та характеристик стійкості їх економіки як системи. Активна економічна стратегія передбачає цілеспрямований вплив на зовнішнє середовище, що призводить до змін у ньому в інтересах даної країни. Однак рівень впливу може обмежуватись двосторонніми економічними відносинами у чутливих сферах для конкретних країн. Або мати регіональний, чи субрегіональний характер. Наприклад, китайська ініціатива «Один пояс, один шлях» спрямована на кредитування інфраструктурних об'єктів в країнах, що розвиваються, що стимулює внутрішній попит в Китаї та «м'якою силою» просуває його економічні та геополітичні інтереси. Активна глобальна економічна стратегія здійснюється країнами, які здатні впливати на кон'юнктуру

світових ринків, наприклад, вплив на ціну нафти може здійснювати Саудівська Аравія або США, іншим прикладом слугує вплив США на світовий ринок капіталу. Проактивна економічна стратегія передбачає на основі форсайту розвитку зовнішнього середовища впровадження цілеспрямованих змін внутрішньої архітектури чи характеру взаємозв'язків в ній завчасно до початку очікуваних впливів ззовні, що дає змогу нівелювати негативні впливи та посилити перспективи у разі позитивних наслідків від очікуваних зовнішніх впливів, але й суттєво збільшує суспільно-економічні втрати у разі помилкового форсайту. Успішним прикладом проактивної стратегії може слугувати «Стратегія високих технологій» Федерального уряду Німеччини, в якій на основі форсайту четвертої промислової революції було розроблено комплекс інструментів зі збереження промислового виробництва в Німеччині, що отримало програмну назву «Індустрія 4.0» (2011). Аналогічні стратегії започаткували і інші країни, наприклад, «Зроблено в Китаї-2025» (2015), «Промисловий інтернет» в США. Реактивна економічна стратегія втілюється країнами, які зберігають основні системні властивості, знаходячись під тривалим безперервним впливом зовнішніх чинників. Прикладом може слугувати економічна стратегія Ірану, яка дала змогу цій країні зберігати та розвивати основні архітектурні властивості, притаманні власній економіці, перебуваючи під різними міжнародними економічними санкціями з середини 50-х років до тепер. Адаптивна економічна стратегія, впроваджується країнами у відповідь на початок неочікуваного зовнішнього впливу і передбачає суттєву зміну архітектури економічної системи. Прикладом може слугувати, переорієнтація зовнішньоекономічних зв'язків України з ринків СНД на ринки ЄС та інших країн після агресії та «торговельної війни» Росії.

За сферою впливу на основі міжнародної економічної політики країни [16, с. 33] можемо виокремити такі види економічної стратегії: автономна (спрямована на внутрішній ринок, наприклад, протекціоністська), відкрита (спрямована на реалізацію цілей в єдності як в межах національної економіки, так і закордоном), частково відкрита (змішана), коли частина секторів національної економіки, або міжнародної діяльності мають особливе управління.

За рівнем реалізації у глобальних економічних відносинах економічна стратегія може бути локальна (місцева), регіональна (в межах одного чи декількох регіонів однієї держави),

національна (в державних кордонах), міжнародна (двостороння, багатостороння (макро-регіональна, наприклад в межах ЄС, субрегіональна (спрямована на декілька частин світу, наприклад в межах ОЧЕС), мегарегіональна (спрямована на декілька макрорегіонів світу, наприклад, в межах Транс-Тихоокеанського партнерства) та глобальна (спрямована на всю світову економіку)).

За спеціалізацією виділяють загальну та специфічні економічні стратегії. До загальних відносять стратегію сталого розвитку, яка поєднує не тільки економічні, але й інші види стратегій. Прикладами специфічних економічних стратегій країни можуть слугувати такі як, зовнішньоекономічна (експортна, імпортна, зовнішньовиробнича та ін.), геоелектронічна (стосовно пріоритетних просторових та інтеграційних напрямів реалізації економічних інтересів країни), маркетингова (у тому числі, брендингова, збутова) та ін. Диспозиція економічних стратегій у формуванні нової архітектури глобальних економічних відносин представлена на рис. 1.

Нова архітектура глобальних економічних відносин почала формуватися з кінця двадцятого століття і продовжується до тепер. Відповідні застереження лунали від авторитетних фахівців ще перед початком азіатської кризи. Нагальна потреба зміни старої архітектури була усвідомлена після світової фінансово-економічної кризи 2008–2009 років, яка продемонструвала не відповідність інституційних засад сучасним викликам, ризикам та середовищу глобальних економічних відносин. Таке формування відбувається в процесі пошуку нової рівноваги в диспозиції на світовому ринку, оновлення принципів та засад глобальної координації, появи нових акторів (НГО, мереж, асоціацій, нових країн, нових інтеграційних об'єднань та міжнародних організацій) та реформування існуючих інститутів глобального управління. Прикладом структурного балансування на глобальному рівні є розгортання активної фази торгівельно-економічного протиборства США-Китай, посилення регіоналізму та утворення нових масштабних мегарегіональних інтеграційних об'єднань (Транс-Тихоокеанське партнерство (2016)), зростання ролі неурядових об'єднань, глобальних економічних форумів (G6 (1975), G7 (1976), G20 (1999, нинішній формат з 2008), Рада з фінансової стабільності (2009)) та світових фінансових центрів, посилення ролі наднаціональної координації національних стратегій розвитку (Цілі розвитку тисячоліття (2000), Цілі

Рис. 1. Диспозиція економічних стратегій у формуванні нової архітектури глобальних економічних відносин

Джерело: побудовано автором за [4; 5; 6]

сталого розвитку ООН (2015)), початок реформування міжнародних економічних організацій, у тому числі шляхом посилення в них ролі країн, що розвиваються, зростання узгодженості нових глобальних механізмів взаємодії. З іншого боку на формування нової глобальної архітектури впливають зміни у бізнес-середовищі, які обумовлені впровадженням індустрії 4.0, посиленням ролі недержавних бізнес

структур (B20 (2010)), розгортанням глобальних виробничих та інноваційних мереж, активізацією міжфірмової консолідації, що супроводжується актуалізацією на глобальному рівні соціальних питань та інституціоналізацією механізмів регулювання відносин праці, викоренення бідності, розвитку людського капіталу («Глобальний договір ООН (2000), Монтерейський консенсус» (2002), Labour 20 (2011), Цілі

сталого розвитку ООН (2015), ініціативи в рамках міжнародних організацій). Нова парадигма використання ресурсів та ставлення до навколишнього середовища розвитку вплинула на формування нової глобальної архітектури шляхом впровадження засад ресурсозбереження, ресурсоефективності, екологічного та дбайливого ставлення до навколишнього природного середовища та збереження біорізноманіття з розробленням відповідних регулюючих та координаційних механізмів як в рамках існуючих екологічних інституцій (ЮНЕП, Міжнародний союз охорони природи), так і відносно нових, таких як Глобальний екологічний фонд (1991), Міжнародний енергетичний форум (1991), Паризька кліматична угода (2015) та ін. Провідна роль фінансової глобалізації спричинила особливу увагу на реформуванні архітектури світової фінансової системи. З цією метою відбулось декілька ітерацій пошуку глобальної рівноваги у сфері фінансів, зокрема, в рамках тимчасової G22, яка поступилась G33, а це утворення було замінено на G20 на постійній основі та з розширенням переліку питань.

Процеси формування нової архітектури, як методологічних засад глобальних економічних відносин тривають до тепер. Тому вид застосовуваних економічних стратегій може змінюватись з плином часу залежно від зміни зовнішнього середовища, інтересів, потреб, чинників (національних/внутрішніх та зовнішніх). До національних/внутрішніх чинників віднесено, ті, які перебувають в рамках економічної системи суб'єкта глобальних економічних відносин: інституційно-регулятивні, ресурсні, кон'юнктурні, технологічні, інфраструктурні, безпекові, соціокультурні. До зовнішніх чинників віднесено, ті, які сформовані поза межами, і від так мають інші причинно-наслідкові взаємозв'язки і характер впливу – інституційно-регулятивні, кон'юнктурні,

інфраструктурні, геоекономічні, безпекові, соціокультурні, а також координаційні.

Висновки. Обґрунтовано взаємовплив економічних стратегій країн та інших суб'єктів в процесі формування нової архітектури глобальних економічних відносин у відповідності до основних законів інституційної архітектури, на основі таких принципів як цілісність, інтегрованість, адаптивність, конкуперация, збалансованість, взаємообумовленість. На сучасному етапі глобалізації диспозиція економічних стратегій демонструє їх вплив на архітектуру та формування нової архітектури глобальних економічних відносин. Таке формування відбувається в процесі пошуку нової рівноваги в диспозиції на світовому ринку, оновлення принципів та засад глобальної координації, появи нових акторів (НГО, мереж, асоціацій, нових країн, нових інтеграційних об'єднань та міжнародних організацій) та реформування існуючих інститутів глобального управління. Суб'єкти глобальних економічних відносин на різних рівнях (мікро-, макро- та наднаціональному) мають власні інтереси та потреби, які обумовлюють цілі та види економічних стратегій залежно від національних/внутрішніх та зовнішніх чинників. Економічні стратегії та тривалість їх реалізації з урахуванням цілей, інтересів та потреб, національних/внутрішніх та зовнішніх чинників визначаються: за способом взаємодії із зовнішнім середовищем залежно від стану та характеристик стійкості власної господарської системи суб'єкта глобальних економічних відносин (активна, проактивна, реактивна, адаптивна); за сферою впливу: автономна, відкрита, частково відкрита (змішана) (на основі міжнародної економічної політики); за рівнем реалізації (локальна, регіональна, національна, міжнародна, глобальна); за спеціалізацією (загальна, специфічна).

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Жаліло Я. Економічна стратегія держави: теорія, методологія, практика : монографія. Київ : НІСД, 2003. 368 с.
2. Siddiqui, K. Globalization, trade liberalisation and the issues of economic diversification in the developing countries. *Journal of Business & Economic Policy*. 2017. No. 4(4). Pp. 30–43.
3. Тарасюк Г.М. Економічна безпека як критерій ефективності економічної стратегії держави. *Вісник ЖДТУ. Економічні науки*. 2010. № 4(54). С. 192–193.
4. Гриценко А.А. Институциональная архитектура: объект, теория и методология. Постсоветский институционализм : монография / под ред. Р.М. Нуреева, В.В. Дементьева. Донецк : Каштан, 2005. С. 49–75.
5. Гриценко А.А. Иерархия и сетевые структуры в институциональной архитектуре экономических систем. *Научные труды Дон НТУ. Серия «Экономическая»*. 2007. Вып. 31–1. С. 51–55.
6. Институциональная архитектура и динамика экономических преобразований / Ред. А.А. Гриценко. Харьков : Форт, 2008. 928 с.
7. Липов В. Гетерогенізація СЕС і концепція структурно-функціональної інституціональної комплементарності. *Економічний вісник НТУУ КПІ*. 2014. URL: <https://economy.kpi.ua/uk/node/631>

8. Луцишин З. Сучасна світова фінансова архітектоніка: тенденції та суперечності розвитку в умовах глобалізації. *Економічний часопис – XXI*. 2005. № 5–6. URL: <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html>
9. Сіденко В.Р. Важкі дилеми оновлення глобальної інституційної архітектоніки. *Економіка України*. 2017. № 4. С. 3–21.
10. Тихончук Л.Х. Вплив процесів транснаціоналізації на державне управління в глобальній економіці. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 22. С. 76–81.
11. Шандренко О.М., Козаченко В.В. Архітектоніка: слово – поняття – термін. *Актуальні питання культурології*. 2016. Вип. 16. С. 65–70.
12. Кант І. Критика чистого розуму / пер. з нім. та прим. І. Бурковський. Київ : Юніверс, 2000. 502 с.
13. Луцишин З.О. Формування глобальної фінансової архітектури світового господарства : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук : 08.05.01 Світове господарство і міжнародні економічні відносини. Інститут міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Київ, 2003. 529 с.
14. Луцишин З.О. Світові фінансові центри у глобальній фінансовій архітектурі. *Світ фінансів*. 2017. № 3(8). С. 38–59.
15. Конопляник Т.М., Николаенко А.В. Системный, междисциплинарный подход к устойчивому развитию в условиях глобализации. *Вестник Псковского государственного университета. Серия : Экономика. Право. Управление*. 2015. № 2. С. 107–114.
16. Bożyk P. *Globalization and the transformation of foreign economic policy*. London : Routledge, 2006. 266 p.

REFERENCES:

1. Zhailo Ya. (2003) *Ekonomichna stratehiya derzhavy: teoriya, metodolohiya, praktyka* [Economic strategy of the state: theory, methodology, practice]: monohrafiya [a monograph]. Kyiv: NISD.
2. Siddiqui K. (2017) Globalization, trade liberalisation and the issues of economic diversification in the developing countries. *Journal of Business & Economic Policy*, 4(4), 30–43.
3. Tarasiuk H.M. (2010) Ekonomichna bezpeka yak kryterii efektyvnosti ekonomichnoi stratehii derzhavy. *Visnyk ZhDTU. Ekonomichni nauky*, 4(54), 192–193.
4. Ynstitutsionalnaia arkhitektonyka u dynamyka ekonomycheskykh preobrazovanyi (2008) / Red. A.A. Hrytsenko. Kharkov: Fort. (in Russian)
5. Hrytsenko A.A. (2007) Yerarkhiya y setevye struktury v ynstitutsionalnoi arkhitektonyke ekonomycheskykh system [Hierarchy and network structures in the institutional architectonics of economic systems]. *Nauchnye trudy Don NTU. Seriya «Ekonomycheskaia»* [Scientific works of Don NTU. Series "Economic"], 31–1, 51–55. (in Russian)
6. Hrytsenko A.A. (2005) Ynstitutsionalnaia arkhitektonyka: ob'ekt, teoriya y metodolohiya. Postsovetskyi ynstitutsionalizm [Post-Soviet institutionalism]: monohrafiya [a monograph] / red. R. M. Nureeva, V.V. Dementeva. Donetsk: Kashtan. (in Russian)
7. Lypov V. (2014) Heterogenization of SES and the concept of structural and functional institutional complementarity. *Economic Bulletin of NTUU KPI*. Retrieved from: <https://economy.kpi.ua/uk/node/631> (in Ukrainian)
8. Lutsyshyn Z. (2005) Suchasna svitova finansova arkhitektonika: tendentsii ta superechnosti rozvytku v umovakh hlobalizatsii. *Ekonomichni chasopys – XXI*, 5–6. Retrieved from: <http://soskin.info/ea/2005/5-6/20050506.html>
9. Sidenko V.R. (2017) Vazhki dylemy onovlennya hlobal'noyi ynstitutsiynoyi arkhitektoniky [Difficult Dilemmas of Renewing the Global Institutional Architectonics]. *Ekonomika Ukrayiny*, 4, 3–21. (in Ukrainian)
10. Tykhonchuk L.Kh. (2017) Vplyv protsesiv transnatsionalizatsii na derzhavne upravlinnia v hlobalnii ekonomitsi. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, 22, 76–81.
11. Shandrenko O.M., Kozachenko V.V. (2016) Arkhitektonika: slovo – poniattia – termin. *Aktualni pytannia kulturolohii*, 16, 65–70.
12. Kant I. (2000) *Krytyka chystoho rozumu* / per. z nim. ta prym. I. Burkovskiy. Kyiv: Yunivers. (in Russian)
13. Lutsyshyn Z.O. (2003) *Formuvannia hlobalnoi finansovoi arkhitektury svitovoho hospodarstva: dysertatsiia na zdobuttia naukovooho stupenia doktora ekonomichnykh nauk: 08.05.01 Svitove hospodarstvo i mizhnarodni ekonomichni vidnosyny*. Instytut mizhnarodnykh vidnosyn Kyivskoho natsionalnogo universytetu imeni Tarasa Shevchenka. Kyiv.
14. Lutsyshyn Z.O. (2017) Svitovi finansovi tsentry u hlobalnii finansovii arkhitekturi. *Svit finansiv*, 3(8), 38–59.
15. Konoplyannik T.M., Nikolaenko A.V. (2015) Sistemnyj, mezhdisciplinarnyj podhod k ustojchivomu razvitiyu v usloviyah globalizatsii. *Vestnik Pskovskogo gosudarstvennogo universiteta. Seriya: Ekonomika. Pravo. Upravlenie*, 2, 107–114. (in Russian)
16. Bożyk P. (2006) *Globalization and the transformation of foreign economic policy*. London: Routledge.